

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА
КАФЕДРА ТЕОРІЇ ТА МЕТОДИКИ ДОШКІЛЬНОЇ І СПЕЦІАЛЬНОЇ ОСВІТИ

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ДО ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ПРОВЕДЕННЯ
ВИРОБНИЧОЇ ПРАКТИКИ
В ІНКЛЮЗИВНИХ ГРУПАХ ЗДО**

для здобувачів IV курсу першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
(денна і заочна форма здобуття освіти)

Спеціальність А2 Дошкільна освіта

м. Івано-Франківськ, 2025

УДК 378:373.2.011.3-051-057.164]:376:377.3(072)

М 54

Методичні рекомендації схвалено Науково-методичною радою педагогічного факультету Карпатського національного університету імені Василя Стефаника (протокол № 1 від 28.08.2025 р.)

Рецензенти:

Олійник М. І. – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки і психології дошкільної та спеціальної освіти Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича

Кучеренко Н. Б. – директорка закладу дошкільної освіти №35 «Вишиванка» Івано-Франківської міської ради

Кирста Н. Р., Незамай М. В.

М 54 Методичні рекомендації до організації та проведення виробничої практики в інклюзивних групах ЗДО для здобувачів IV курсу першого (бакалаврського) рівня вищої освіти (денна і заочна форма здобуття освіти). Івано-Франківськ, 2025. 64 с.

Методичні рекомендації до організації та проведення виробничої практики в інклюзивних групах закладів дошкільної освіти для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти є невід'ємною складовою навчально-методичного комплексу практичної підготовки за спеціальністю А2 Дошкільна освіта.

У методичних рекомендаціях визначено мету та завдання практики, бази проходження практики, перелік компетентностей, яких має набути здобувач у процесі практичної підготовки; права, обов'язки та функціональні ролі здобувачів освіти, керівників практики від кафедри та бази практики; зміст і структуру практики, вимоги до ведення звітної документації, критерії оцінювання результатів практики, порядок підбиття підсумків практики.

Рекомендовано для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності А2 Дошкільна освіта, викладачів закладів вищої освіти, методистів, вихователів, керівників ЗДО.

УДК 378:373.2.011.3-051-057.164]:376:377.3(072)

© Кафедра теорії та методики дошкільної і спеціальної освіти, 2025

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	4
I.МЕТА І ЗАВДАННЯ ВИРОБНИЧОЇ ПРАКТИКИ В ІНКЛЮЗИВНИХ ГРУПАХ ЗДО	6
II.ЗМІСТ ВИРОБНИЧОЇ ПРАКТИКИ В ІНКЛЮЗИВНИХ ГРУПАХ ЗДО	13
II.1.Організація та змістові модулі практики	15
II.2.Календарний розподіл завдань практики	18
II.3.Індивідуальні завдання	20
II.4.Методичні поради щодо реалізації завдань змістових модулів.....	21
II.5.Контроль та оцінювання практичної діяльності здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти	27
III.ОРГАНІЗАЦІЯ І КЕРІВНИЦТВО ВИРОБНИЧОЮ ПРАКТИКОЮ В ІНКЛЮЗИВНИХ ГРУПАХ ЗДО	32
IV.ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ ДОКУМЕНТАЦІЇ	39
V.ПІДВЕДЕННЯ ПІДСУМКІВ ПРАКТИКИ	45
РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА	48
ДОДАТКИ	52

ПЕРЕДМОВА

Сучасний етап розвитку освіти вимагає від майбутніх фахівців дошкільної сфери високого рівня професійної підготовки, компетентності та готовності до реалізації інклюзивного підходу в роботі з дітьми раннього і дошкільного віку. Вихователь повинен забезпечувати розвиток, навчання і виховання дітей з особливими освітніми потребами відповідно до їхніх можливостей, створювати умови для засвоєння змісту освітніх програм на рівні вимог Державного стандарту дошкільної освіти.

Важливим аспектом професійного становлення майбутнього вихователя є ґрунтовне оволодіння знаннями з фахових дисциплін, педагогічна ерудиція, здатність до творчого пошуку, систематичне самовдосконалення та підвищення рівня педагогічної майстерності. Формування зазначених якостей забезпечується у процесі теоретичної підготовки, професійної орієнтації та набуття практичних умінь і навичок, необхідних для ефективної реалізації принципів інклюзивної освіти в умовах закладу дошкільної освіти.

Саме під час проходження виробничої практики в інклюзивних групах закладів дошкільної освіти, яка є складовою професійно-практичної підготовки здобувачів вищої освіти спеціальності А2 Дошкільна освіта, майбутні педагоги набувають практичного досвіду роботи в умовах інклюзивного освітнього середовища. У процесі практики студенти поглиблюють професійні знання, ознайомлюються зі змістом, формами та методами діяльності вихователя і асистента вихователя інклюзивної групи, оволодівають сучасними технологіями психолого-педагогічного супроводу дітей з особливими освітніми потребами.

Практична підготовка сприяє інтеграції теоретичних знань і практичних умінь, формуванню професійної компетентності майбутніх фахівців, розвитку їхньої здатності до організації освітнього процесу з урахуванням індивідуальних особливостей кожної дитини. Особлива увага приділяється оволодінню методами роботи, спрямованої на підтримку особистісного зростання, соціальну адаптацію та підготовку дітей з особливими освітніми потребами до активної участі у житті суспільства.

Результати проходження практики фіксуються у звітних матеріалах та супровідній документації, оформленій відповідно до нормативно-методичних вимог, визначених для цього виду професійної підготовки.

Методичні рекомендації містять зразок складання звіту, вимоги до оформлення документації, передбаченої освітньою програмою, а також індивідуальні завдання для проходження практики.

Рекомендації розроблено з метою надання методичної допомоги здобувачам першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності А2 Дошкільна освіта у процесі організації та здійснення практичної діяльності за фахом. Виконання завдань практики сприяє формуванню професійних, зокрема інклюзивної, компетентностей, розвитку готовності до педагогічної взаємодії в умовах сучасного закладу дошкільної освіти та адаптації до реальної професійної діяльності.

Проходження виробничої практики є невід'ємною складовою освітнього процесу та обов'язковою умовою допуску здобувачів до підсумкової атестації. Студенти, які не виконали програму практики у визначені терміни, не допускаються до складання кваліфікаційного іспиту і підлягають повторному проходженню практики. Здобувачі, які успішно виконали всі завдання практики та оформили звітну документацію відповідно до вимог, отримують залік і допускаються до кваліфікаційного іспиту.

I. МЕТА І ЗАВДАННЯ ВИРОБНИЧОЇ ПРАКТИКИ

Виробнича практика в інклюзивних групах закладів дошкільної освіти за профілем спеціальності спрямована на формування у здобувачів вищої освіти загальних і фахових компетентностей, набуття ними практичного досвіду професійної діяльності в умовах сучасного освітнього інклюзивного середовища, зокрема в аспекті організації освітнього процесу для дітей з особливими освітніми потребами.

Галузь знань, спеціальність, рівень підготовки	Загальна характеристика	Вид контролю
Галузь знань – А Освіта Спеціальність – А2 Дошкільна освіта Перший (бакалаврський) рівень	Семестр: 8 Кількість кредитів ECTS: 6 Загальна кількість годин: 180 Самостійна роботи: 180	залік

Згідно з освітньо-професійною програмою «Дошкільна освіта» та навчальним планом підготовки майбутніх вихователів, виробнича практика здобувачів четвертого курсу спеціальності А2 Дошкільна освіта в інклюзивних групах закладів дошкільної освіти реалізується у VIII семестрі та передбачає 6 кредитів ЄКТС (180 год.). Тривалість практики становить чотири тижні і здійснюється з відривом від теоретичного навчання.

Метою виробничої практики є поглиблення професійно-педагогічної підготовки здобувачів вищої освіти, формування у них здатності реалізовувати освітній процес в інклюзивних групах закладів дошкільної освіти відповідно до вікових, індивідуальних та освітніх потреб дітей.

Практика спрямована на розвиток умінь застосовувати сучасні технології інклюзивного навчання, складати індивідуальні програми розвитку, забезпечувати психолого-педагогічний супровід та створювати безпечне, розвивальне середовище на засадах універсального дизайну та розумного пристосування,

набуття досвіду педагогічної взаємодії, розвиток аналітичних, діагностичних, комунікативних та проєктувальних умінь у контексті сучасного інклюзивного навчання у сфері дошкільної освіти.

Завдання виробничої практики:

1. Поглибити розуміння природи дитинства, вікових та індивідуальних особливостей дітей раннього та дошкільного віку, у тому числі обдарованих і таких, що мають особливі освітні потреби.

2. Здійснювати педагогічні спостереження за діяльністю дітей, аналізувати вплив освітніх дій педагога на результати розвитку дитини.

3. Планувати та реалізовувати освітній процес у межах інклюзивної групи, враховуючи вікові, індивідуальні й освітні потреби дітей.

4. Складати індивідуальні програми розвитку дітей з ООП та необхідну педагогічну документацію, застосовуючи принципи універсального дизайну в освіті.

5. Ознайомитися з організацією і змістом програми раннього втручання, визначати можливості її використання у практиці роботи вихователя.

6. Виявляти ознаки булінгу серед дітей, використовувати педагогічні прийоми його попередження та подолання.

7. Проєктувати педагогічні заходи у співпраці з асистентом вихователя, фахівцями Інклюзивно-ресурсного центру, батьками та представниками громади.

8. Здійснювати суб'єкт-суб'єктну взаємодію з дітьми та партнерське спілкування з батьками, спрямоване на гармонійний розвиток дитини.

9. Проводити збір, аналіз і узагальнення даних про індивідуальний розвиток дітей для подальшого планування освітнього процесу.

10. Добирати методики, технології та педагогічні засоби з урахуванням рівня розвитку дітей і принципу зони найближчого розвитку, створюючи безпечне освітнє середовище.

Під час виробничої практики в інклюзивних групах ЗДО майбутні вихователі оволодівають навиками професійної діяльності, зокрема:

- встановлювати взаємозв'язки між теоретичними положеннями та

практичною роботою закладу дошкільної освіти щодо розвитку дітей з ООП;

- самостійно спостерігати, аналізувати освітній процес в інклюзивних групах ЗДО, визначати актуальні аспекти роботи вихователя, асистента вихователя;
- організувати роботу з дітьми з ООП в інклюзивній групі ЗДО;
- працювати в команді психолого-педагогічного супроводу дитини з ООП;
- добирати сучасні методи навчання, виховання й розвитку дитини з ООП;
- моделювати заняття в умовах інклюзії;
- вести записи у щоденнику, оформляти документацію за результатами практики;
- самостійно складати психолого-педагогічну характеристик на дитину з ООП.

Компетентності, якими оволодівають здобувачі IV курсу:

За Стандартом вищої освіти України

Інтегральна компетентність. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми в галузі дошкільної освіти з розвитку, навчання і виховання дітей раннього і дошкільного віку, що передбачає застосування загальних психолого-педагогічних теорій і фахових методик дошкільної освіти та характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності

КЗ-3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

КЗ-6. Здатність до міжособистісної взаємодії.

КЗ-7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

КЗ-8. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

Спеціальні (фахові компетентності)

КС-2. Здатність до розвитку в дітей раннього і дошкільного віку базових якостей особистості (довільність, самостійність, креативність, ініціативність, свобода поведінки, самосвідомість, самооцінка, самоповага).

КС-6. Здатність до виховання в дітей раннього і дошкільного віку навичок свідомого дотримання суспільно визнаних морально-етичних норм і правил поведінки.

КС-9. Здатність до розвитку перцептивних, мнемічних процесів, різних форм мислення та свідомості в дітей раннього і дошкільного віку.

КС-10. Вміння складати індивідуальну програму розвитку та необхідні для навчання дітей з особливими освітніми потребами документи, бути знайомими з універсальним дизайном в освіті та розумним пристосуванням.

КС-15. Здатність до забезпечення індивідуального і диференційованого розвитку дітей раннього і дошкільного віку з особливими освітніми потребами відповідно до їхніх можливостей та потреб.

КС-16. Здатність до виховання в дітей раннього і дошкільного віку толерантного ставлення та поваги до інших, попередження та протидії булінгу.

КС-17. Здатність нести відповідальність за прийняття рішень у непередбачуваних умовах праці.

КС-18. Здатність знаходити, опрацьовувати потрібну освітню інформацію та застосовувати її в роботі з дітьми, батьками.

КС-19. Здатність до комунікативної взаємодії з дітьми, батьками, колегами.

За професійним стандартом

Загальні компетентності

ЗК.01 Здатність діяти відповідально і свідомо на засадах поваги до прав і свобод людини та громадянина; реалізувати свої права і обов'язки; усвідомлювати цінності громадянського суспільства та необхідність його сталого розвитку (громадянська компетентність).

ЗК.02 Здатність до міжособистісної взаємодії, роботи в команді, спілкування з представниками інших професійних груп різного рівня (соціальна компетентність).

ЗК.04 Здатність до прийняття ефективних рішень у професійній діяльності та відповідального ставлення до обов'язків, мотивування людей до досягнення спільної мети (лідерська компетентність).

ЗК.06 Здатність усвідомлювати свої професійні можливості та діяти лише в межах рівня професійної підготовленості, діяти на основі етичних міркувань (мотивів), доброчесності, соціальної відповідальності, поваги до різноманітності та

мультикультурності (етична компетентність).

Перелік трудових функцій (професійних компетентностей за груповою дією або групою трудових дій, що входять до них), умовні позначення трудових функцій за професійним стандартом

A1.1 Здатність планувати та прогнозувати результати освітнього процесу.

A1.2 Здатність до цілепокладання, самоорганізації та підготовки до здійснення освітнього процесу.

A1.3 Здатність до документування професійної діяльності.

A2.2 Здатність обирати ефективні методи, форми та засоби організації освітнього процесу відповідно до запитів та потреб здобувачів освіти.

A2.3 Здатність організовувати ігрову (провідну) і інші види дитячої діяльності та підтримувати види діяльності, ініційовані дитиною.

A2.4 Здатність забезпечувати здобуття дошкільної освіти дітьми з особливими освітніми потребами.

A3.1 Здатність здійснювати та інтерпретувати результати моніторингу якості освітньої діяльності для адаптації та коригування освітнього процесу відповідно до можливостей та потреб здобувачів освіти.

B1.1 Здатність організовувати фізично безпечне освітнє середовище.

B1.2 Здатність організовувати психологічно безпечне освітнє середовище.

B2.1 Здатність організовувати та проектувати освітні осередки за принципами універсального дизайну та розумного пристосування.

B1.1 Здатність до самоконтролю, саморегуляції та толерантної взаємодії.

B1.2 Здатність до швидкого реагування на зміни, гнучкість, адаптивність і стресостійкість.

B2.1 Здатність до ефективної співпраці та комунікації в професійній діяльності

B2. 2 Здатність залучати учасників освітнього процесу на засадах партнерства та взаємної відповідальності.

B2.3 Здатність до командної взаємодії.

B3.1 Здатність враховувати культурні, релігійні, соціальні та мовні особливості родини під час освітнього процесу та здійснювати його незалежно від

власних поглядів, стереотипів та упереджень.

Г1.1Здатність до саморефлексії та самооцінювання власної професійної діяльності.

Г1.2 Здатність планувати та реалізовувати індивідуальний професійний розвиток та самоосвіту.

Г2.1Здатність орієнтуватись в інформаційному просторі.

Г2.2 Здатність ефективно використовувати ІКТ та електронні освітні ресурси в професійній діяльності.

Г2.3 Здатність дотримуватись правил безпечної поведінки в цифровому середовищі

Програмні результати навчання:

ПР-03 Розуміти природу і знати вікові особливості дітей з різними рівнями розвитку, особливості розвитку обдарованих дітей, індивідуальні відмінності дітей з особливими освітніми потребами.

ПР-06 Встановлювати зв'язок між педагогічними впливами та досягнутими дітьми результатами.

ПР-07 Планувати освітній процес у закладах дошкільної освіти з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей та потреб дітей раннього і дошкільного віку, дітей з особливими освітніми потребами та складати прогнози щодо його ефективності.

ПР-08 Вміти складати індивідуальні програми розвитку для дітей з особливими освітніми потребами та необхідні для навчання документи; бути знайомим з універсальним дизайном в освіті та розумним пристосуванням.

ПР-10 Знати принципи функціонування системи раннього втручання, розуміти можливості опори на неї у роботі з дітьми з особливими освітніми потребами, дотримуючись професійно-етичних вимог до діяльності фахівця з раннього втручання.

ПР-11 Бути знайомим з ознаками булінгу. Вміти використовувати прийоми попередження та протидії йому.

ПР-16 Проектувати педагогічні заходи із залученням фахівців суміжних

галузей, батьків, громадських діячів та ін. для реалізації завдань всебічного розвитку дітей.

ПР-17 Здійснювати суб'єкт-суб'єктну взаємодію і розвивальне міжособистісне педагогічне спілкування з дітьми дошкільного віку та особистісно - і соціально зорієнтоване спілкування з батьками.

ПР-19 Збирати та аналізувати дані про індивідуальний розвиток дитини.

ПР-20 Враховувати рівні розвитку дітей при виборі методик і технологій навчання і виховання, при визначенні зони актуального розвитку дітей та створенні зони найближчого розвитку.

ПР-22 Дотримуватись умов безпеки життєдіяльності дітей раннього і дошкільного віку.

II. ЗМІСТ ВИРОБНИЧОЇ ПРАКТИКИ В ІНКЛЮЗИВНИХ ГРУПАХ ЗДО

Відповідно до навчального плану підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, виробнича практика в інклюзивних групах ЗДО є логічним продовженням і поглибленням попередніх етапів практичної підготовки. Її зміст орієнтовано на формування в майбутніх вихователів цілісного уявлення про професійну діяльність у сучасному освітньому просторі, зокрема в умовах інклюзивного навчання.

Виробнича практика в інклюзивних групах закладів дошкільної освіти має на меті поглиблення фахових знань і розвиток практичних умінь щодо організації освітнього процесу з дітьми з особливими освітніми потребами (ООП). Під час практики здобувачі освіти ознайомлюються з особливостями психофізичного розвитку дітей, типами труднощів та рівнями їх підтримки, специфікою їхньої участі у спільній діяльності з однолітками, а також із принципами побудови індивідуальної траєкторії розвитку дитини з ООП.

Практика сприяє формуванню у студентів професійних компетентностей, необхідних для ефективної роботи в інклюзивному освітньому середовищі: уміння планувати й організовувати діяльність дітей з урахуванням їхніх індивідуальних потреб та можливостей; здійснювати педагогічну взаємодію у співпраці з вихователем та асистентом вихователя, логопедом, психологом, дефектологом; створювати сприятливий психологічний клімат і підтримувальне середовище для всіх вихованців.

Під час проходження практики здобувачі опановують систему ведення навчальної, планувальної та звітної документації, зокрема: складання індивідуального плану роботи, ведення журналу спостережень, підготовку звітних матеріалів вихователя інклюзивної групи. Особлива увага приділяється дотриманню педагогічної етики, принципів гуманізму, толерантності, емпатійного ставлення до дітей з ООП.

Науково-теоретичною основою виробничої практики є базові знання, сформовані у процесі вивчення обов'язкових компонентів професійної підготовки,

таких як «Педагогіка дошкільна», «Психологія дітей раннього і дошкільного віку», «Основи спеціальної педагогіки», «Основи інклюзивного навчання», «Психолого-педагогічний супровід в ЗДО» та ін. Саме міжпредметна інтеграція теоретичних знань і практичного досвіду забезпечує цілісність професійного становлення майбутнього вихователя та сприяє формуванню його готовності до реалізації інклюзивних принципів освіти у сучасному дошкільному закладі.

Виробнича практика в інклюзивних групах закладів дошкільної освіти є невід'ємною складовою професійно-педагогічної підготовки здобувачів вищої освіти спеціальності А2 Дошкільна освіта. Вона забезпечує практичну спрямованість освітнього процесу, сприяє формуванню фахової компетентності, професійної мобільності та готовності майбутніх вихователів до роботи в умовах інклюзивного освітнього середовища. Зазначений вид практики проводиться в реальних умовах діяльності вихователя, асистента вихователя інклюзивної групи та може розглядатися як етап професійного становлення здобувачів за обраним профілем майбутньої діяльності.

Під час проходження виробничої практики студенти мають змогу ознайомитися зі змістом, структурою та особливостями діяльності вихователя, асистента вихователя, зокрема з організацією освітнього процесу для дітей з особливими освітніми потребами (ООП), специфікою його адаптації до індивідуальних можливостей і потреб кожної дитини.

Практика сприяє поглибленню та закріпленню теоретичних знань, отриманих у процесі навчання у закладі вищої освіти, формуванню практичних умінь і навичок щодо планування, організації та проведення освітніх занять, а також створенню індивідуально орієнтованого освітнього середовища для дітей з ООП. Здобувачі вчаться ефективно взаємодіяти з командою психолого-педагогічного супроводу (асистентом вихователя, логопедом, дефектологом, психологом, соціальним педагогом), а також налагоджувати партнерську комунікацію з батьками (законними представниками) вихованців, що є необхідною умовою інклюзивного освітнього процесу.

Практична підготовка орієнтована на формування базових професійних

компетентностей: педагогічної спостережливості, здатності до аналізу освітніх ситуацій, вміння добирати методи та прийоми роботи, а також реалізовувати принципи індивідуального та диференційованого підходів у роботі з дітьми дошкільного віку з ООП.

Рекомендації з підготовки, організації та проведення виробничої практики мають практико-орієнтоване спрямування. Вони розкривають специфічні вимоги до проходження практики в інклюзивних групах, сприяють підвищенню її результативності, допомагають здобувачам усвідомити цілісний зміст професійної діяльності, синтезувати теоретичні знання, набуті у закладі вищої освіти, та реалізувати їх у реальних педагогічних умовах.

Викладений матеріал має прикладний характер і містить рекомендації щодо ефективної організації освітньої, виховної роботи з дітьми з особливими освітніми потребами, що сприяє професійному становленню майбутнього вихователя та формуванню його готовності до реалізації принципів інклюзивної дошкільної освіти.

II.1. Організація та змістові модулі практики

Здобувачі першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності А2 Дошкільна освіта проходять виробничу практику, здебільшого в індивідуальному порядку за місцем працевлаштування чи майбутнього працевлаштування і самостійно визначають бази практики за погодженням з випусковою кафедрою. У разі неможливості самостійно визначити базу практики вони звертаються до факультетського керівника практики з проханням про вибір відповідного ЗДО за місцем навчання.

Орієнтовними базами виробничої практики визначено такі заклади дошкільної освіти м. Івано-Франківська: №1 «Калинонька», №3 «Бджілка», №4 «Калинова сопілка», №5 «Казка», №6 «Колобок», №7 «Золотий ключик», №9 «Дзвіночок», №10 «Катруся», №11 «Пізнайко», №12 «Струмочок», №14 «Кристалик», №15 «Гуцулочка», №16 «Сонечко», №17 «Ромашка», №18 «Зернятко», №19 «Троянда», №20 «Росинка», №21 «Подольночка», №22 «Світанок», №23 «Дударик», № 24

«Котигорошко», №25 «Янголятко», №26 «Барвінок», №27 «Карпатська казка», №28 «Квітка Карпат», №29 «Кобзарик», №30 «Ластівка», №31 «Мрія», №32 «Солов'ятко», №33 «Кристалик», №34 «Незабудка», №35 «Вишиванка», №36 «Віночок», №37 «Джерельце», №39 «Мавка», ПЗДО (ясла-садок) «Благозаврик», ЗДО релігійної організації «Ковчег», ПЗДО (ясла-садок) «Смартік», НРЦ.

Здобувачі ІV курсу проходять виробничу практику в закладах дошкільної освіти на посаді вихователя інклюзивної групи.

Після прибуття на місце проходження практики практикант спільно з керівником-методистом та вихователем-методистом складає графік проведення залікових форм організації життєдіяльності дітей з ООП. При складанні графіка слід керуватися завданнями практики.

Під час виробничої практики в інклюзивних групах ЗДО здобувачі ІV курсу ознайомлюються зі змістом роботи вихователя та асистента вихователя спрямованої на створення умов для розвитку, навчання, виховання та соціалізації дітей з ООП, основними формами, методами роботи, веденням документації, навчаються співпрацювати із батьками на засадах партнерства.

Основну частину часу майбутні вихователі проводять в інклюзивних групах ЗДО, де спостерігають за особливостями розвитку дітей з ООП, аналізують особливості організації освітнього процесу. Результати спостережень записуються у щоденнику для подальшого складання психолого-педагогічної характеристики на дитину з ООП. Студенти-практиканти готують та проводять самостійно окремі режимні процеси, ігри та програмові заняття з дітьми з ООП; виготовляють наочність для занять, ігор і повсякденного життя; приймають участь у методичній роботі ЗДО та роботі з батьками дітей з ООП.

Тривалість робочого дня здобувача-практиканта – 6 годин.

Організація практики упродовж дня:

Спостереження за дітьми з ООП 1-1,5 год.

Робота з дітьми з ООП в парі з вихователем (асистентом вихователя) 3-4 год.

Вивчення (заповнення) документації 1-1,5 год.

Змістовий модуль І: Спостереження та аналіз освітньої діяльності

вихователя, асистента вихователя інклюзивної групи ЗДО.

Тема 1. Ознайомлення із закладом дошкільної освіти, зокрема з інклюзивною групою, організацією її роботи.

Тема 2. Спостереження та аналіз освітньої діяльності вихователя, асистента вихователя.

Тема 3. Спостереження та аналіз занять, корекційно-розвиткових занять фахівців з дітьми з ООП.

Форма звіту: щоденник спостережень за дитиною з ООП (за зразком Журналу щоденного обліку роботи інклюзивної групи).

Змістовий модуль II: Самостійне виконання студентом-практикантом обов'язків вихователя інклюзивної групи

Тема 4. Самостійне виконання студентом-практикантом обов'язків вихователя.

Тема 5. Проведення занять з групою та дітьми з ООП з виокремленням завдань відповідно до їх особливих освітніх потреб, з дидактичним та наочним матеріалом.

Тема 6. Проведення залікових форм організації життєдіяльності дітей з ООП (заняття, прогулянки чи ігрової діяльності).

Форма звіту: конспекти занять, конспекти форм індивідуальної роботи.

Змістовий модуль III: Вивчення особистості дітей з ООП, проведення психолого-педагогічного спостереження

Тема 7. Освітня, індивідуальна робота з дітьми з ООП.

Тема 8. Методична робота в інклюзивній групі ЗДО.

Форма звіту: психолого-педагогічна характеристика дитини з ООП.

Змістовий модуль IV: Проведення залікових занять, оформлення звітної документації

Тема 9. Проведення залікових занять, індивідуальних форм роботи в інклюзивній групі ЗДО відповідно до індивідуальної програми розвитку дитини з

ООП.

Форма звіту: конспекти залікових занять, індивідуальних форм роботи, протоколи їх обговорення, презентація матеріалів, фото звіт.

II.2. Календарний розподіл завдань практики

I тиждень

1. Ознайомлення з нормативними документами, функціональними обов'язками і основними напрямками діяльності директора ЗДО, вихователя-методиста, вихователів групи, асистента вихователя, команди ППС.
2. Ознайомлення з Індивідуальною програмою розвитку дитини з особливими освітніми потребами.
3. Ознайомлення зі змістовим наповненням портфоліо дитини з ООП.
4. Заповнення протоколу педагогічних спостережень динаміки розвитку дитини з ООП (дод. Д).
5. Аналіз змісту і структури інклюзивного освітнього простору в груповому приміщенні: обладнання, добір дидактичного матеріалу (демонстраційного та роздаткового), його відповідності педагогічним, психічним і гігієнічним вимогам.
6. Аналіз особливостей професійного співробітництва різних фахівців (вихователя, асистента вихователя, помічника вихователя, логопеда, психолога, медичного персоналу та ін.) у процесі забезпечення ефективної освітньої та корекційно-розвиткової роботи з дітьми з особливими освітніми потребами.
7. Здійснення фотографічного запису заняття одного з фахівців команди ППС.
8. Допомога вихователю, асистенту вихователя у підготовці до занять.
9. Ведення щоденника спостережень за дитиною з ООП (за зразком Журналу щоденного обліку роботи інклюзивної групи).
10. Проведення пробних програмових занять за участю дитини з ООП.
11. Проведення різних видів ігрової діяльності та інших форм індивідуальної роботи з дитиною з ООП.

II тиждень

1. Ведення щоденника спостережень за дитиною з ООП (за зразком Журналу щоденного обліку роботи інклюзивної групи).
2. Проведення залікового заняття за участю дитини з ООП.
3. Проведення індивідуальної роботи з дитиною з особливими освітніми потребами;
4. Вивчення психологічних особливостей дитини з ООП для написання психолого-педагогічної характеристики.
5. Здійснення фотографічного запису заняття одного з фахівців команди ППС.
6. Проведення різних видів ігрової діяльності з дитиною з ООП.
7. Підготовка розгорнутих конспектів залікових занять та наочного дидактичного матеріалу.

III тиждень

1. Ведення щоденника спостережень за дитиною з ООП (за зразком Журналу щоденного обліку роботи інклюзивної групи).
2. Проведення залікових занять.
3. Вивчення психологічних особливостей дитини з ООП для написання психолого-педагогічної характеристики.
4. Підготовка розгорнутих конспектів залікових занять та індивідуальних форм роботи з добором відповідного наочного дидактичного матеріалу.
5. Розробка конспекту консультації (або іншої форми роботи на вибір) для батьків дитини з ООП.
6. Здійснення фотографічного запису заняття одного з фахівців команди ППС.

IV тиждень

1. Ведення щоденника спостережень за дитиною з ООП (за зразком Журналу щоденного обліку роботи інклюзивної групи).
2. Проведення залікових занять.
3. Написання психолого-педагогічної характеристики на дитину з ООП.
4. Підготовка буклету на тему: «Особливості освітньої роботи із дитиною з ООП»

(тема на вибір).

5. Повторне заповнення протоколу педагогічних спостережень динаміки розвитку дитини з ООП.

6. Написання звіту про проходження виробничої практики в інклюзивних групах ЗДО.

7. Підготовка документації згідно вимог про проведення виробничої практики в інклюзивних групах ЗДО.

II.3. Індивідуальні завдання

1. Розробити та виготовити наочні та дидактичні матеріали до занять та індивідуальних форм роботи з дітьми з ООП.

2. Проаналізувати фрагмент індивідуальної програми розвитку (ІПР) для дитини з ООП із зазначенням освітніх цілей, очікуваних результатів та адаптаційних заходів.

3. Провести спостереження за освітньою діяльністю вихователя та асистента вихователя, проаналізувати способи педагогічної взаємодії з дітьми різних можливостей та потреб.

4. Розробити і провести гру, спрямовану на формування інклюзивних цінностей у групі (взаємопідтримка, прийняття, толерантність).

5. Проаналізувати один день перебування дитини з ООП у групі, визначити, які освітні ситуації є сприятливими, а які потребують удосконалення.

6. Провести бесіду або заняття на тему запобігання проявам булінгу та формування дружніх стосунків у дитячому колективі.

7. Підготувати пам'ятку або інформаційний буклет для батьків на тему: «Як підтримати дитину з особливими освітніми потребами вдома» чи «Розвиток інклюзивних цінностей у родині» (тема за вибором).

8. Взяти участь у спільному засіданні команди психолого-педагогічного супроводу (КППС) або консиліумі закладу; проаналізувати порядок обговорення ІПР дитини та розподіл ролей фахівців.

9. Ознайомитися з програмами і технологіями раннього втручання, які впроваджуються у практиці ЗДО (наприклад: сенсорна інтеграція, розвиток емоційного контакту, методика стимулювання мовлення).

10. Розробити індивідуальний план взаємодії з дитиною та її сім'єю у контексті раннього втручання.

11. Ознайомитися з діяльністю фахівця ІРЦ, підготувати коротке повідомлення про форми співпраці вихователя з інклюзивно-ресурсним центром.

12. Підготувати пропозиції щодо залучення територіальної громади (бібліотеки, центри дозвілля, громадські організації, волонтери) до реалізації інклюзивних ініціатив у закладі дошкільної освіти.

II.4. Методичні поради щодо реалізації завдань змістових модулів

Змістовий модуль I: Спостереження та аналіз освітньої діяльності вихователя, асистента вихователя інклюзивної групи ЗДО.

Програма педагогічної практики для здобувачів вищої освіти спеціальності А2 Дошкільна освіта передбачає здійснення студентами різноспрямованої організаційно-педагогічної, методичної та освітньої діяльності, що відповідає змісту та структурі професійних обов'язків вихователя інклюзивної групи закладу дошкільної освіти.

Самостійна діяльність майбутнього вихователя в процесі виробничої практики є важливим етапом професійного становлення здобувача освіти та спрямована на формування практичних умінь і компетентностей, необхідних для ефективної роботи в інклюзивному освітньому середовищі.

На початковому етапі практики майбутній фахівець здійснює попереднє ознайомлення з організацією освітнього процесу в закладі дошкільної освіти, зокрема в інклюзивній групі, вивчає специфіку діяльності педагогічних працівників та фахівців команди психолого-педагогічного супроводу. Особлива увага приділяється спостереженню за професійною діяльністю вихователя й

асистента вихователя, аналізу їхніх функцій, методів взаємодії з дітьми та реалізації принципів інклюзивного навчання.

Щоденно студент ознайомлюється з планом освітньої роботи, що використовується вихователем, та аналізує його структуру, зміст і логіку організації освітнього процесу. У взаємодії з педагогами майбутній вихователь проявляє професійну активність, відповідальність і ініціативність, бере участь у плануванні, підготовці та реалізації освітніх заходів з урахуванням вікових, індивідуальних і психофізичних особливостей дітей.

У процесі бесід і консультацій з педагогічними працівниками практикант здійснює аналіз застосованих форм, методів і прийомів освітньої роботи з дітьми, у тому числі з особливими освітніми потребами, що сприяє розвитку його педагогічного мислення, здатності до узагальнення та вдосконалення власної професійної діяльності.

Важливою складовою самостійної роботи є ведення щоденника спостережень за дитиною з ООП, у якому студент фіксує ключові аспекти освітнього процесу, методи взаємодії педагогів із дітьми, власні дії та висновки щодо підвищення ефективності педагогічної практики.

Здобувач освіти активно залучається до підготовки дидактичних матеріалів, організації розвивального середовища в інклюзивній групі, забезпечення належних умов для проведення освітньої, ігрової та інших видів діяльності. Він здійснює аналіз наявних у групі та методичному кабінеті ігрових засобів, наочних посібників і технічних ресурсів, оцінює їх відповідність освітнім завданням, віковим і індивідуальним особливостям дітей.

На основі узагальнених результатів спостереження та аналізу майбутній вихователь проєктує можливі шляхи оптимізації освітнього процесу, вдосконалення матеріально-дидактичного забезпечення, а також розробляє власні методичні рекомендації щодо підвищення ефективності педагогічної взаємодії в інклюзивному середовищі.

Такий підхід забезпечує формування у здобувачів освіти професійної готовності до здійснення педагогічної діяльності в умовах інклюзії, розвиток

аналітичних умінь, рефлексії, уміння діяти на засадах партнерства, толерантності та педагогічної підтримки кожної дитини.

Змістовий модуль II: Самостійне виконання студентом-практикантом обов'язків вихователя інклюзивної групи

Поступове входження здобувача в професійну діяльність передбачає перехід від етапу спостереження та аналізу педагогічної діяльності вихователя до самостійного виконання функцій педагога інклюзивної групи. На початковому етапі студент-практикант залучається до організації повсякденного життя дітей, у тому числі дітей з особливими освітніми потребами, надаючи допомогу вихователю під час проведення ранкового прийому, організації режимних моментів (сніданку, обіду, денного сну, гігієнічних процедур), виконання ранкової та коригувальної гімнастики, підготовки ігор та прогулянок.

У подальшому, після ознайомлення з особливостями організації освітнього процесу, студент-практикант поступово переходить до самостійного планування та проведення окремих видів освітньої діяльності, забезпечуючи реалізацію принципів інклюзивної освіти. Починаючи з другого тижня практики, здобувач освіти самостійно організовує та проводить усі основні види діяльності вихователя під педагогічним супроводом керівника практики та вихователя групи.

Кожне заняття, проведене студентом, підлягає аналізу та оцінюванню за національною шкалою. Обговорення результатів із вихователем, асистентом вихователя та вихователем-методистом спрямоване на розвиток у майбутнього педагога здатності до самоаналізу, критичного осмислення власної діяльності та вдосконалення професійних умінь.

Здобувач активно долучається до підготовки та виготовлення наочних матеріалів, дидактичних посібників і розвивального середовища, необхідних для ефективного проведення занять в інклюзивній групі. Усі види самостійної роботи фіксуються у щоденнику практики, де студент відображає аналіз освітніх ситуацій, власну участь в освітньому процесі та висновки щодо професійного зростання.

Самостійна освітня діяльність із дітьми з особливими освітніми потребами

поєднується з організаційно-педагогічною та методичною роботою, що здійснюється практикантом упродовж усього періоду практики. Особлива увага приділяється веденню щоденника спостережень за дитиною з ООП, у якому відображаються результати педагогічного моніторингу, аналіз індивідуальної динаміки розвитку, особливості взаємодії дитини з однолітками та педагогами.

Таке поетапне включення здобувача в освітній процес сприяє формуванню його професійної готовності до діяльності вихователя інклюзивної групи, розвитку навичок командної взаємодії, педагогічного аналізу, планування та рефлексії власної діяльності.

Змістовий модуль III: Вивчення особистості дітей з ООП, проведення психолого-педагогічного спостереження

Вивчення особистості дитини з особливими освітніми потребами є одним із ключових напрямів професійної підготовки майбутнього вихователя інклюзивної групи. Основною метою цього змістового модуля є формування у здобувачів освіти здатності здійснювати психолого-педагогічний аналіз розвитку дитини, визначати її індивідуальні особливості, потреби та потенційні можливості для ефективної педагогічної підтримки.

Психолого-педагогічне спостереження виступає провідним методом вивчення дитини з ООП, оскільки дозволяє дослідити її поведінку, емоційні реакції, мовленнєву активність, пізнавальні процеси, особливості соціальної взаємодії в природних умовах діяльності. Спостереження проводиться систематично, у різних видах активності дитини — під час ігрової, навчальної, трудової, рухової діяльності та спілкування з однолітками й дорослими.

У процесі спостереження студент-практикант виявляє характер провідної діяльності дитини, її інтереси, рівень самостійності, комунікативні навички, ставлення до успіхів і труднощів. Особлива увага приділяється аналізу емоційно-вольової сфери, рівня тривожності, самооцінки, мотиваційних проявів і здатності до регуляції поведінки.

Отримані результати спостережень фіксуються у щоденнику, що забезпечує

можливість подальшого узагальнення й порівняння динаміки розвитку дитини. Для повнішого розуміння особистісних і когнітивних особливостей здобувач проводить індивідуальні діагностичні ігрові вправи, адаптовані до можливостей дитини, та здійснює аналіз їх результатів.

Важливою складовою є співпраця з вихователями, асистентом вихователя, логопедом, практичним психологом і батьками, що дозволяє уточнити дані спостереження, зіставити різні точки зору щодо поведінки, успішності та труднощів дитини. У ході бесід з батьками практикант дотримується етичних принципів педагогічного спілкування, фокусуючись на позитивних досягненнях дитини та шляхах її підтримки.

У межах модуля студент вивчає педагогічну, корекційну та методичну документацію закладу дошкільної освіти, зокрема індивідуальну програму розвитку (ІПР), висновки ІРЦ, що сприяє розумінню комплексного підходу до супроводу дитини з ООП.

Здобувач формує навички аналізу отриманої інформації, робить висновки про рівень розвитку основних психічних функцій, мовлення, соціальної адаптації та потенціал подальшого розвитку дитини. На підставі проведених спостережень і діагностичних завдань студент укладає психолого-педагогічну характеристику дитини, у якій відображає індивідуальні особливості, сильні сторони, труднощі та рекомендації щодо організації педагогічної підтримки.

Реалізація змістового модуля сприяє формуванню у майбутнього вихователя професійної компетентності в галузі інклюзивної освіти, розвитку емпатійності, педагогічного такту, аналітичного мислення й готовності до побудови індивідуалізованого освітнього процесу з урахуванням потреб кожної дитини.

Змістовий модуль IV: Проведення залікових занять, оформлення звітної документації

На завершальному етапі педагогічної практики майбутні вихователі здійснюють проведення залікових відкритих занять за участю дітей з особливими освітніми потребами (ООП), що є підсумковим показником сформованості їхніх

професійних компетентностей. До участі в заняттях залучаються керівник-методист практики, директор або вихователь-методист закладу дошкільної освіти, асистент вихователя, а також інші здобувачі, які проходять практику в даному закладі, що забезпечує міжколективну взаємодію та обмін педагогічним досвідом.

Кожне заняття проводиться за попередньо розробленим конспектом, узгодженим із планом індивідуальної програми розвитку дітей з ООП та особливостями групи. Під час реалізації відкритого заняття студент-практикант демонструє володіння методами організації освітньої діяльності, дидактичними прийомами, формами роботи та засобами стимуляції пізнавальної, комунікативної та емоційної активності дітей.

Після проведення заняття організовується обговорення результатів усіма присутніми учасниками. У ході дискусії здобувачі та наставники аналізують відповідність проведеного заняття цілям індивідуальної програми розвитку дитини, доцільність обраних форм і методів, ефективність використання дидактичних і технічних засобів, рівень взаємодії з дітьми та забезпечення їх включеності в діяльність.

Практиканти оцінюють результати освітньої роботи з педагогічної точки зору, зазначають сильні сторони заняття, виявляють проблемні моменти та пропонують альтернативні шляхи розв'язання поставлених завдань, що сприяє формуванню аналітичних і рефлексивних умінь. Обговорення також включає оцінку дотримання принципів інклюзії, адекватності педагогічного впливу на дітей з ООП та організації безпечного й стимулюючого освітнього середовища.

Результати обговорення та оцінки відкритого заняття фіксуються у протоколі, який є частиною звітної документації практиканта. Конспект проведеного заняття разом із протоколом подається керівнику практики та використовується для підготовки до підсумкової атестації.

Завершальним етапом практики є оформлення звітної документації, що відображає виконані завдання, рівень досягнення навчальних цілей та результати аналізу педагогічної діяльності здобувача. Паралельно проводиться підготовка до підсумкової конференції, у якій беруть участь здобувачі, викладачі закладу вищої

освіти, керівники-методисти практики, адміністрація закладу дошкільної освіти, вихователі, асистенти вихователів та запрошені фахівці ІРЦ.

Під час конференції студент презентує результати своєї практичної діяльності, демонструє рівень професійної компетентності, здатність до аналітичного осмислення педагогічного процесу та готовність до самостійного планування і реалізації освітньої діяльності в інклюзивному середовищі. Обговорення підсумкових результатів практики сприяє виробленню у майбутнього вихователя критичного мислення, навичок педагогічної рефлексії, а також умінь ефективно застосовувати отримані знання та методичні прийоми в професійній діяльності.

Таким чином, завершальний етап практики виконує інтегруючу функцію, поєднуючи теоретичні знання, практичні навички та методичну компетентність здобувача, а також створює умови для системного оцінювання готовності студента до роботи у закладах дошкільної освіти з інклюзивними групами.

II.5. Контроль та оцінювання практичної діяльності здобувача першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Результати виробничої практики в інклюзивних групах ЗДО здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти оцінюються в межах 1-100 балів, матеріали зберігаються на випусковій кафедрі теорії та методики дошкільної і спеціальної освіти.

Шкала оцінювання освітньої діяльності здобувачів у процесі виробничої практики в інклюзивних групах ЗДО

Кількість балів за:						Сума	
Модуль 1 поточне тестування				Модуль 2 (ІНДЗ)	підсумкове оцінювання (звітна документація, підсумкова конференція)		100
ЗМ-I Теми 1-3	ЗМ-II Теми 4-6	ЗМ-III Теми 7-8	ЗМ-IV Тема 9		оформ- лення матеріалі в практики	захист матеріалів практики	
10	20	10	10		20	20	

Критерії оцінювання педагогічної практики здобувачів в інклюзивних групах закладів дошкільної освіти

1. Володіння навчальним матеріалом та теоретичною базою

- глибина знань з педагогічних, психологічних та спеціальних дисциплін, що є підґрунтям для роботи з дітьми з ООП;
- розуміння закономірностей розвитку дітей раннього та дошкільного віку;
- уміння застосовувати теоретичні знання у плануванні, організації та проведенні освітньо-корекційної діяльності.

2. Рівень сформованості професійно значущих особистісних якостей

- відповідальність та самостійність у виконанні педагогічних завдань;
- ініціативність та активність у плануванні та проведенні занять;
- здатність до професійної рефлексії та аналізу власної діяльності;
- адаптивність до особливостей різних категорій дітей та умов інклюзивного середовища.

3. Володіння етичними нормами професійної взаємодії

- дотримання принципів педагогічної етики у взаємодії з дітьми, батьками, педагогічними працівниками та іншими фахівцями закладу;
- уміння підтримувати партнерські відносини з колегами та наставниками;
- коректність і тактовність у вирішенні конфліктних ситуацій, забезпечення безпечного та підтримуючого середовища для дітей.

4. Сформованість професійних умінь і навичок

- здатність самостійно планувати та організовувати освітній процес з урахуванням індивідуальних освітніх потреб дітей;
- володіння методами дидактичної, ігрової, корекційної та розвивальної діяльності;
- уміння використовувати дидактичні, ігрові та технічні засоби для забезпечення розвитку дітей з ООП;
- ефективне впровадження інклюзивних технологій та підходів у практичну роботу.

5. Творчий рівень виконання практичних завдань

- оригінальність підходів до організації занять і освітньо-корекційної діяльності;
- гнучкість у застосуванні методів і прийомів роботи відповідно до індивідуальних потреб дітей;
- здатність адаптувати навчальні матеріали та ресурси до конкретної групи та умов проведення занять;
- ініціативність у пропозиції нових форм роботи, інтерактивних ігрових та навчально-розвивальних ситуацій.

6. Науковий рівень підготовки та презентації результатів практики

- уміння оформлювати звітну документацію відповідно до

академічних вимог;

- системність і послідовність викладу матеріалу у звітах та конспектах;
- здатність аргументовано презентувати результати практичної діяльності на підсумковій науково-практичній конференції;
- критичне осмислення власного досвіду та пропозиції щодо його удосконалення;
- інтеграція теоретичних знань та практичних навичок у педагогічну діяльність, демонстрація професійної компетентності.

Означені критерії дозволяють комплексно оцінити готовність майбутнього вихователя до самостійної роботи в інклюзивних групах, враховують як теоретичну підготовку, так і практичні навички, професійні якості, творчу активність і здатність до наукового осмислення результатів діяльності.

Для оцінювання ефективності практичної підготовки здобувачів освіти в інклюзивних групах закладів дошкільної освіти керівник-методист може застосовувати комплекс різноманітних форм роботи, які дозволяють всебічно оцінити як теоретичні знання, так і практичні уміння, професійні компетентності та готовність до роботи з дітьми з особливими освітніми потребами (ООП).

Серед основних форм оцінювання варто виділити інтерв'ювання практикантів та бесіди, під час яких керівник-методист уточнює рівень теоретичної підготовки, мотивацію здобувача, його розуміння реалізації педагогічних завдань в інклюзивному середовищі та здатність обґрунтовувати вибір методів і прийомів роботи з дітьми з ООП.

Анкетування здобувачів дозволяє систематизовано отримати інформацію про власне сприйняття практикантом процесу практики, самостійність у виконанні завдань, рівень сформованості професійних та особистісних якостей, готовність до інноваційних підходів у роботі з інклюзивною групою.

Відвідування відкритих виховних і залікових заходів є ключовою формою оцінювання, оскільки надає змогу безпосередньо спостерігати компетентність здобувача у реальному освітньому процесі, оцінити його уміння організовувати

дітей з ООП, застосовувати відповідні методи, підтримувати безпечно та інклюзивне середовище, забезпечувати ефективну взаємодію з групою та окремими дітьми.

Обговорення відеозаписів проведених занять або заходів дозволяє детально аналізувати педагогічну діяльність практиканта, звертаючи увагу на ефективність застосованих методів, коректність взаємодії з дітьми, вміння мотивувати і підтримувати дітей з різними потребами, а також на дотримання етичних норм у роботі з учасниками освітнього процесу.

Аналіз та оцінка творчих робіт практиканта (дидактичних матеріалів, ігрових засобів, наочних посібників, презентацій) дозволяє оцінити його здатність до творчого підходу, адаптації матеріалів для дітей з ООП, інтеграції інноваційних технологій та ресурсів для підвищення ефективності освітньої діяльності.

Обговорення підготовленого виступу та презентаційних матеріалів на підсумковій конференції дає можливість оцінити науковий рівень та системність викладу матеріалу, аналітичні здібності здобувача, його уміння аргументовано представити результати практичної діяльності, узагальнити досвід і запропонувати шляхи оптимізації освітнього процесу в інклюзивній групі.

Комплексне використання зазначених форм оцінювання дозволяє керівнику-методисту визначити рівень сформованості професійних компетентностей, ефективність педагогічних дій практиканта, його готовність до самостійної роботи в умовах інклюзії, а також виявити сильні сторони і напрями подальшого розвитку здобувача освіти.

У випадку отримання здобувачем освіти незадовільної оцінки за виробничу практику, що найчастіше обумовлюється несистематичним відвідуванням місця проходження практики, порушенням внутрішнього розпорядку закладу дошкільної освіти або невиконанням індивідуального плану практики, здобувачу може бути рекомендовано проходження повторного курсу практичної підготовки з метою відпрацювання необхідних професійних компетентностей та усунення виявлених недоліків у практичних навичках.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	Відмінно	Зараховано
80 – 89	B	Добре	
70 – 79	C		
60 – 69	D	задовільно	
50 – 59	E		
26 – 49	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-25	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

III. ОРГАНІЗАЦІЯ І КЕРІВНИЦТВО ВИРОБНИЧОЮ ПРАКТИКОЮ В ІНКЛЮЗИВНИХ ГУПАХ ЗДО

Загальне керівництво проходженням виробничої практики здійснюють керівник-методист від закладу вищої освіти та керівник базового закладу дошкільної освіти. Їхня діяльність спрямована на забезпечення якісного виконання програми практики, методичного супроводу здобувачів освіти та створення оптимальних умов для набуття професійних компетентностей, необхідних для майбутньої педагогічної діяльності в інклюзивному середовищі.

Відповідальний за організацію практики від закладу вищої освіти координує всі етапи її проведення: затверджує загальний план-графік практики, здійснює контроль за його реалізацією, організовує проведення настановчої та підсумкової (звітної) конференцій, забезпечує інформаційно-методичну підтримку студентів і керівників баз практики.

Керівник-методист практики виконує консультативно-методичні функції,

здійснює поточний та підсумковий контроль за діяльністю здобувачів освіти, проводить індивідуальні консультації, відвідує відкриті та залікові заняття, аналізує результати практичної діяльності, перевіряє звітну документацію та виставляє підсумкову оцінку. Він узагальнює дані щодо атестації здобувачів і готує звіт про результати проходження виробничої практики, який подається на кафедру.

Організація та проведення виробничої практики в інклюзивних групах закладів дошкільної освіти здійснюється на договірних засадах відповідно до укладених угод між закладом вищої освіти та Департаментами освіти і науки міської та обласної рад. В угодах визначаються бази проходження практики, порядок взаємодії сторін, умови організації різних видів практик, права та обов'язки учасників освітнього процесу. Студент допускається до практики за наявності направлення із зазначенням дати, номера наказу та бази практики.

Перед початком практики проводиться настановча нарада (організаційні збори), участь у якій є обов'язковою для усіх здобувачів освіти. Метою наради є ознайомлення студентів із програмою практики, її метою, завданнями, термінами та умовами проведення, організацією роботи на базі закладу дошкільної освіти, вимогами до ведення документації, правилами внутрішнього розпорядку, технікою безпеки та етичними нормами поведінки в освітньому середовищі.

У ході наради також розглядаються питання щодо структури звітності, змісту індивідуальних завдань, порядку оцінювання результатів практики, а також ролі кожного учасника освітнього процесу у забезпеченні інклюзивного середовища для дітей з особливими освітніми потребами.

Здобувачі заочної форми навчання, які працюють у закладах дошкільної освіти за фахом, мають право проходити виробничу практику на своєму робочому місці без відриву від виробництва, за умови наявності у закладі інклюзивних груп і відповідності професійних обов'язків вимогам програми практики. У такому випадку студент погоджує план роботи з керівником-методистом від закладу вищої освіти, а оцінювання результатів здійснюється за єдиними критеріями, встановленими для всіх здобувачів освіти.

Таким чином, організація та керівництво виробничою практикою в

інклюзивних групах ЗДО забезпечують єдність теоретичної підготовки і практичної діяльності студентів, сприяють розвитку їхньої професійної самостійності, здатності до рефлексії та ефективного педагогічного супроводу дітей з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивної освіти.

У період проходження виробничої (педагогічної) практики здобувач вищої освіти зобов'язаний сумлінно виконувати всі завдання, визначені програмою практики та індивідуальним планом, дотримуючись вимог педагогічної етики, внутрішнього розпорядку базового закладу дошкільної освіти та норм чинного законодавства України у сфері охорони праці й освітньої діяльності.

Під час проходження практики **здобувач освіти зобов'язаний:**

- своєчасно прибути на базу практики, приступити до виконання обов'язків у встановлений термін і дотримуватися визначеного графіка роботи;
- дотримуватися правил внутрішнього трудового розпорядку закладу дошкільної освіти, вимог охорони праці, санітарно-гігієнічних норм, техніки безпеки та протипожежної безпеки;
- дотримуватися етичних норм професійної поведінки, проявляти повагу до дітей, педагогічних працівників, адміністрації, батьків і колег, забезпечувати доброзичливу атмосферу співпраці;
- нести особисту відповідальність за якість і результати виконуваної роботи, дотримуватися принципів педагогічної відповідальності, толерантності та інклюзивності у взаємодії з усіма учасниками освітнього процесу;
- виконувати всі види діяльності, передбачені програмою практики в інклюзивній групі;
- вести щоденник педагогічної практики, систематично фіксуючи основні види діяльності, результати спостережень, власні висновки та аналітичні узагальнення;
- готувати й оформлювати звітну документацію (конспекти занять, індивідуальні завдання, аналітичні спостереження, звіти тощо) відповідно до вимог методичних рекомендацій і подавати її керівникові практики у визначені терміни;
- брати участь у підсумковій конференції або нараді, присвяченій аналізу

результатів практики, презентувати власні напрацювання, пропозиції та висновки щодо підвищення ефективності освітнього процесу в інклюзивному середовищі.

Дотримання зазначених вимог є необхідною умовою якісного виконання програми практики, формування професійних компетентностей майбутнього вихователя та отримання підсумкової оцінки за результати практичної підготовки.

Враховуючи сучасні вимоги до організації освітнього процесу підготовки фахівців галузі дошкільної освіти, ефективність формування професійних компетентностей і практичних навичок майбутніх вихователів визначається тісною взаємодією студентів, викладачів та фахівців базових закладів освіти. Науково-методичне забезпечення й супровід виробничої практики здобувачів спеціальності А2 Дошкільна освіта в інклюзивних групах закладів дошкільної освіти здійснюють викладачі кафедри теорії та методики дошкільної і спеціальної освіти.

Науково-методичний супровід передбачає комплекс дій, спрямованих на підтримку професійного зростання здобувачів, удосконалення їхніх педагогічних умінь, формування аналітичного мислення та вміння застосовувати наукові підходи в практичній діяльності. З цією метою керівник-методист забезпечує студентів необхідною науково-методичною літературою, нормативними документами, програмами, зразками педагогічної документації, конспектами занять, методичними рекомендаціями, що сприяють якісному виконанню завдань практики.

Форми науково-методичного супроводу включають:

- індивідуальне та групове консультування практикантів з питань планування, організації та аналізу освітнього процесу;
- відвідування залікових занять студентів у базових закладах дошкільної освіти, їх аналіз і надання фахових рекомендацій;
- методичні наради та співбесіди, спрямовані на узгодження підходів до реалізації програми практики;
- рекомендації щодо удосконалення освітньої діяльності, ведення звітної документації, використання сучасних методів і засобів роботи з дітьми з особливими освітніми потребами;

– надання спеціальних індивідуальних завдань, що сприяють розвитку професійної активності здобувачів (підготовка виступу на педагогічній раді, батьківських зборах, участь у розробці інтерактивних занять тощо).

У процесі практики керівник-методист здійснює моніторинг професійного становлення здобувачів, сприяє формуванню та, за необхідності, корегуванню їхніх практичних умінь. У випадках утруднень або невпевненості у виконанні педагогічних функцій керівник організовує додаткову консультативну підтримку, залучає досвідчених педагогів, психологів чи дефектологів для надання рекомендацій, спрямованих на подолання професійних труднощів і розвиток педагогічної компетентності практикантів.

До основних обов'язків керівника-методиста практики від ЗВО належать:

– проведення настановчої конференції перед початком практики, ознайомлення здобувачів із програмою, завданнями, вимогами та критеріями оцінювання;

– забезпечення контролю за дотриманням термінів, змісту та умов проходження практики;

– методичне консультування студентів щодо виконання індивідуальних завдань, оформлення звітної документації, підготовки конспектів занять і аналізу педагогічних ситуацій;

– проведення підсумкового контролю, включно з оцінюванням звітних матеріалів і результатів практичної діяльності;

– оцінювання звітної документації за результатами практики у формі диференційованого заліку відповідно до встановленої шкали, з урахуванням поточних результатів і висновків безпосереднього керівника практики від бази;

– проведення індивідуальних співбесід зі здобувачами з метою аналізу їхніх досягнень, труднощів та пропозицій щодо вдосконалення практичної підготовки;

– підготовка узагальненого звіту про результати проходження практики та подання пропозицій щодо удосконалення її змісту, організації та методичного забезпечення на засіданні випускової кафедри.

Діяльність керівника-методиста має сприяти забезпеченню високого рівня

професійної підготовки здобувачів, інтеграції теоретичних знань і практичних навичок, розвитку педагогічної рефлексії, креативності та готовності до роботи в інклюзивному освітньому середовищі.

Відповідно до укладеної угоди про організацію та проведення виробничої практики, відповідальність за створення належних умов для її проходження покладається на керівника закладу дошкільної освіти, який забезпечує організаційно-педагогічний супровід діяльності здобувачів освіти під час практики.

Керівник виробничої практики від ЗДО виконує функції безпосереднього наставника практикантів, координує їхню діяльність на базі практики, сприяє ефективній реалізації завдань програми та формуванню професійних компетентностей майбутніх вихователів, зокрема в умовах інклюзивного освітнього середовища.

До основних обов'язків керівника виробничої практики від ЗДО належать:

– організація та проведення попередніх заходів перед початком практики, участь у настановчій конференції, проведення вступного інструктажу з охорони праці, техніки безпеки, санітарно-гігієнічних вимог та правил поведінки у закладі дошкільної освіти;

– забезпечення контролю за дотриманням безпечних умов праці, навчання та відпочинку здобувачів освіти, створення сприятливого мікроклімату для їхньої діяльності та професійного зростання;

– ознайомлення студентів з правилами внутрішнього трудового розпорядку закладу, структурою та особливостями освітнього процесу, функціональними обов'язками педагогічних працівників інклюзивної групи;

– сприяння виконанню здобувачами завдань практики, надання їм необхідної інформації про зміст роботи, особливості діяльності вихователя, асистента вихователя, фахівців команди психолого-педагогічного супроводу, а також забезпечення доступу до освітньої та методичної документації закладу;

– координація діяльності практикантів у межах освітнього процесу закладу,

залучення їх до участі в педагогічних нарадах, методичних заходах, роботі з дітьми з особливими освітніми потребами;

- внесення за потреби корективів у зміст і процес організації практики з урахуванням індивідуальних особливостей здобувачів освіти, рівня їхньої підготовленості та умов функціонування бази практики;

- здійснення педагогічного спостереження і поточного контролю за діяльністю студентів-практикантів, надання їм методичних рекомендацій, спрямованих на вдосконалення професійних умінь та педагогічної культури;

- надання характеристики на кожного здобувача освіти після завершення практики, у якій відображаються рівень професійної підготовки, педагогічна майстерність, відповідальність, дисциплінованість, здатність до роботи в інклюзивному колективі та ефективність виконання поставлених завдань;

- оцінювання діяльності практиканта під час проходження практики з урахуванням його активності, якості виконання завдань, дотримання професійних і етичних норм, а також здатності до аналітичного осмислення власного досвіду.

Таким чином, керівник виробничої практики від закладу дошкільної освіти виступає ключовою ланкою в організації практичної підготовки здобувачів, забезпечуючи методичний супровід, контроль, педагогічну підтримку та зворотний зв'язок, необхідні для формування професійної компетентності майбутнього вихователя інклюзивної групи.

IV. ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ ДОКУМЕНТАЦІЇ

Після завершення виробничої практики здобувачі-практиканти у встановлений термін подають на кафедру ТМДСО таку **документацію**:

1. Конспекти трьох програмових занять за участю дитини з ООП з виокремленням завдань відповідно до її особливих освітніх потреб, з дидактичним та наочним матеріалом (відеопрезентації проведення фрагментів залікових занять для здобувачів, які проходять практику онлайн).

2. Конспекти двох форм індивідуальної роботи (бесіда, гра, тренінгові вправи, творчі завдання, спостереження, запитання, творчі майстерні) з дидактичним та наочним матеріалом (відеопрезентації проведення фрагментів індивідуальної роботи для здобувачів, які проходять практику онлайн).

3. Протоколи педагогічних спостережень динаміки розвитку дитини з ООП (перший і четвертий тижні практики) .

4. Психолого-педагогічну характеристику на дитину з ООП.

5. Індивідуальну програму розвитку дитини з ООП (без конфіденційної інформації).

6. Аналіз змістового наповнення портфоліо дитини з ООП (без конфіденційної інформації).

7. Перелік допоміжних засобів для навчання (спеціальних засобів корекції психофізичного розвитку) дітей з ООП в групі та ЗДО (список, фотографії, відеоматеріали).

8. Конспект консультації (форма роботи на вибір) для батьків дитини з ООП.

9. Фотографічний запис корекційно-розвиткового заняття фахівця команди психолого-педагогічного супроводу з дитиною з ООП.

10. Виготовлені дидактичні матеріали для індивідуальної роботи з дитиною з ООП (фото- та відеопідтвердження).

11. Щоденник спостережень за дитиною з ООП (за зразком Журналу щоденного обліку роботи інклюзивної групи).

12. Висновок про комплексну психолого-педагогічну оцінку розвитку

дитини (про рівень підтримки дитини, відповідно комплексної оцінки без конфіденційної інформації).

13. Звіт про проходження виробничої практики в інклюзивній групі ЗДО.

14. Характеристика на здобувача з підписом керівника закладу дошкільної освіти та оцінкою (відмінно, добре, задовільно), засвідчена гербовою печаткою ЗДО.

15. Презентація результатів проходження виробничої практики на звітній конференції.

Контроль та оцінювання результатів виконання програми виробничої практики в інклюзивних групах закладів дошкільної освіти здійснюються керівниками-методистами практики від закладу вищої освіти та бази практики в процесі самостійного виконання здобувачами визначених програмою завдань. Поточний контроль передбачає спостереження за діяльністю практикантів, аналіз якості виконання завдань, рівня професійної активності, дотримання педагогічної етики та відповідності діяльності вимогам програми.

Упродовж проходження практики майбутні вихователі ведуть звітну документацію, зміст і структура якої визначені методичними рекомендаціями до програми практики. Звітна документація відображає результати виконання практичних завдань, індивідуальні спостереження, аналітичні висновки, а також матеріали, що характеризують рівень сформованості професійних компетентностей здобувачів освіти.

Після завершення виробничої практики в інклюзивних групах ЗДО проводиться атестація здобувачів освіти у формі заліку, під час якого оцінюються якість і повнота виконання програми, рівень професійної підготовки, відповідальність і самостійність студентів, уміння застосовувати набуті знання на практиці, а також аналітичні та рефлексивні вміння.

Звіт з виробничої практики є підсумковим документом, що підтверджує виконання здобувачем освітньо-професійних завдань і включає:

– основну звітну документацію, яка відображає результати проходження практики (характеристика з бази практики, аналітичний звіт, щоденник практики,

індивідуальні завдання);

– додаткові матеріали, підготовлені практикантом відповідно до завдань практичної діяльності (конспекти занять, форми індивідуальної роботи, зразки дидактичних матеріалів, аналітичні спостереження, творчі розробки тощо).

Оформлення звітних матеріалів здійснюється відповідно до вимог, визначених у методичних рекомендаціях кафедри теорії та методики дошкільної і спеціальної освіти. Звіт та характеристика на студента-практиканта подається у друкованому вигляді в папці-швидкозшивачі на аркушах формату А4 із дотриманням установлених параметрів:

- шрифт — *Times New Roman*, розмір — 14;
- міжрядковий інтервал — 1,5;
- поля: ліве — 2 см, праве — 2 см, верхнє — 2 см, нижнє — 2 см;
- нумерація сторінок розміщується у верхній частині аркуша.

Дотримання зазначених вимог є обов'язковою умовою прийняття документації до розгляду та виставлення підсумкової оцінки за результатами виробничої практики.

Зразки оформлення документації представлено у додатках А, Б, В.

Рекомендації щодо написання характеристики на здобувача-практиканта першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

1. Загальні відомості про здобувача і базу практики:

повне найменування закладу дошкільної освіти (із зазначенням, що це інклюзивна група);

термін проходження практики (дати початку та завершення);

посада або функції, які виконував студент під час практики (вихователь, асистент вихователя, помічник педагога тощо).

2. Аналіз рівня професійної підготовки:

уміння студента застосовувати теоретичні знання з педагогіки, психології, спеціальної педагогіки, інклюзивної освіти в реальних умовах роботи з дітьми;

здатність до планування, організації та проведення різних видів діяльності (занять,

ігор, спостережень, розвивальних і корекційних вправ);

використання індивідуального підходу до дітей з особливими освітніми потребами (ООП).

3. Самостійність, ініціативність, творчість:

рівень самостійності у підготовці та проведенні освітньої роботи;

уміння проявляти ініціативу, педагогічну винахідливість, креативність у доборі методів та прийомів;

участь у підготовці дидактичних матеріалів, наочності, розвивальних ігор.

4. Характеристика виконання видів робіт за програмою практики:

види діяльності, у яких студент брав участь (заняття, індивідуальна робота, консультації з фахівцями, педагогічні консилиуми, батьківські збори);

рівень володіння документацією (щоденник практики, плани, звіт, характеристики дітей тощо);

якість і своєчасність виконання всіх завдань, передбачених програмою.

5. Професійно-особистісні якості практиканта:

педагогічний такт, емоційна врівноваженість, доброзичливість;

здатність до емпатії, розуміння потреб дітей з ООП;

вміння встановлювати позитивні контакти з дітьми, колегами, батьками.

6. Дотримання трудової дисципліни:

пунктуальність, відповідальність, організованість;

дотримання правил внутрішнього розпорядку закладу;

ставлення до доручень керівників практики.

7. Взаємини в педагогічному колективі:

уміння працювати в команді, співпраця з вихователями, асистентом вихователя, логопедом, дефектологом, практичним психологом;

відкритість до порад і корекції з боку наставників;

рівень комунікативної культури.

8. Загальна оцінка результатів практики:

узагальнений висновок про професійні здібності студента та його готовність до роботи у сфері інклюзивної дошкільної освіти;

визначення рівня сформованості компетентностей (високий, достатній, середній, початковий);

оцінка за національною шкалою.

9. Рекомендації та побажання:

напрямки подальшого професійного вдосконалення (поглиблення знань із методики інклюзивної освіти, розвитку комунікативних навичок, формування толерантності);

можливість залучення студента до інноваційної чи волонтерської діяльності у сфері інклюзивної освіти.

10. Оформлення документа:

характеристика складається у довільній, але офіційно-діловій формі, обсягом 1–1,5 сторінки;

підписується керівником практики від ЗДО, затверджується печаткою закладу;

зазначаються дата складання, посада, ПІБ керівника.

Рекомендації щодо написання звіту здобувачем-практикантом першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Письмовий звіт здобувача першого (бакалаврського) рівня вищої освіти є основною формою документального оформлення результатів проходження педагогічної практики. Звіт подається разом з іншими документами, встановленими закладом освіти, зокрема щоденником практики, характеристикою та ін., та підписується і оцінюється безпосередньо керівником практики від бази проходження практики. Надалі звіт передається на рецензування керівнику практики від закладу вищої освіти.

Звіт має містити систематизовану інформацію про виконання студентом усіх розділів програми практики та індивідуального завдання, а також охоплювати такі структурні елементи:

Відомості про базу практики та період її проходження.

Опис практичної діяльності студента з конкретизацією виконаних завдань, зокрема проведених занять, спостережень, корекційно-розвивальних вправ та інших видів

роботи.

Питання охорони праці та безпеки життєдіяльності під час практичної діяльності.

Висновки та пропозиції щодо підвищення ефективності освітньої роботи та вдосконалення професійних компетентностей практиканта.

Список використаної літератури та інших джерел інформації, що були застосовані у підготовці звіту.

Звіт повинен містити короткий і конкретний виклад виконаної роботи, без дослівного копіювання матеріалів бази практики (історії закладу, технічних описів, методичних розробок) та без прямого цитування літературних джерел.

Для узагальнення зібраних матеріалів і підготовки письмового звіту студентам надається 1–2 робочих дні після завершення практики. Складений звіт повинен мати наскрізну нумерацію сторінок, а всі аркуші обов'язково зшиваються, забезпечуючи цілісність та надійність документації.

V. ПІДВЕДЕННЯ ПІДСУМКІВ ВИРОБНИЧОЇ ПРАКТИКИ В ІНКЛЮЗИВНИХ ГРУПАХ ЗДО

Підсумки виробничої практики в інклюзивних групах закладів дошкільної освіти підводяться на звітній конференції, яка є заключним етапом практичної підготовки здобувачів вищої освіти. Метою конференції є узагальнення результатів виконання програми практики, обговорення досягнень, труднощів та перспектив подальшого вдосконалення професійної діяльності майбутніх вихователів.

На звітній конференції здобувачі презентують результати своєї педагогічної діяльності, демонструють рівень сформованості професійних компетентностей, здатність до аналітичного мислення, педагогічної рефлексії та самостійного прийняття рішень в умовах інклюзивного освітнього середовища.

Керівники практики від закладу вищої освіти та бази практики здійснюють комплексну оцінку діяльності здобувача, враховуючи його професійну активність, уміння організувати освітній процес, якість звітної документації, комунікативну культуру, дотримання етичних норм і загальну педагогічну спрямованість діяльності.

Диференційована оцінка з практики є складовою підсумкового контролю й враховується нарівні з іншими оцінками, що відображають успішність здобувача у навчальному процесі. Вона має вплив на загальний середній бал академічної успішності та може враховуватися під час призначення академічної стипендії. У випадках, коли термін завершення практики не збігається з термінами екзаменаційної сесії, отримана оцінка включається до відомостей наступного семестру.

Результати складання заліку з виробничої практики фіксуються в екзаменаційній відомості, у заліковій книжці здобувача, а також у журналі обліку успішності кафедри, що забезпечує офіційне підтвердження результатів практичної підготовки.

Керівник практики від закладу вищої освіти здійснює інформаційне повідомлення адміністрації ЗВО про фактичні терміни початку та завершення практики, склад груп практикантів, стан дотримання правил охорони праці та

техніки безпеки на базі практики, умови організації педагогічної діяльності та дисципліну здобувачів.

За результатами практики готується підсумковий аналітичний звіт, який містить узагальнення діяльності студентів, аналіз ефективності організації практики та пропозиції щодо вдосконалення змісту й методичного забезпечення наступних етапів практичної підготовки.

У разі виникнення непередбачених обставин (погіршення стану здоров'я, сімейні обставини, надзвичайні ситуації тощо) здобувач зобов'язаний невідкладно повідомити адміністрацію бази практики, вихователя, а також керівника-методиста від закладу вищої освіти про причини своєї відсутності.

Для підтвердження обґрунтованості пропусків студент повинен подати відповідні офіційні документи (медичну довідку, заяву, інші підтверджувальні матеріали) керівникові практики від факультету. Рішення про можливість продовження або повторного проходження практики ухвалюється індивідуально, з урахуванням поданих документів.

Дотримання визначених процедур контролю, оцінювання та звітності забезпечує об'єктивність підсумкових результатів, сприяє підвищенню якості практичної підготовки здобувачів освіти та формуванню їхньої готовності до здійснення професійної діяльності в інклюзивному освітньому просторі.

Підсумки практики підводяться на звітній конференції. Диференційна оцінка з практики враховується нарівно з іншими оцінками, які характеризують успішність здобувача. У випадках, коли практика закінчується після проведення екзаменаційної сесії і призначення стипендії, оцінка з цієї практики враховується разом з оцінками наступного семестру.

Результати складання заліку з практики заносяться в екзаменаційну відомість, проставляються в заліковій книжці і в журнал обліку успішності.

Керівник практики інформує адміністрацію закладу освіти щодо фактичних термінів початку і закінчення практики, складу груп здобувачів, які пройшли практику, їх дисципліни, стану охорони праці і протипожежної безпеки на базі практики і з інших питань організації і проведення виробничої практики.

Примітка: у випадку проблем зі здоров'ям чи інших непередбачених обставин студентам-практикантам слід терміново повідомити адміністрацію закладу дошкільної освіти, вихователя, керівника-методиста від ЗВО про причини відсутності. Факультетському керівникові практики подати відповідні документи, які засвідчують достовірність фактів.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/530-2019-%D0%BF#Text>
2. Безпечне освітнє середовище: надання індивідуальної підтримки дітям з особливими освітніми потребами під час підготовки до реагування на надзвичайні ситуації : лист Міністерства освіти і науки України УІРО від 22.06.2023 р. № 172. 16 с.
3. Брушневська І. М. Використання ймовірного прогнозування у роботі з дітьми з особливими освітніми потребами. *Acta Paedagogica Volynienses*, 2023, 2, 114-119, doi: <https://doi.org/10.32782/apv/2023.2/17/>
4. Брушневська І. М., Рібцун Ю. В. Психолого-педагогічна підтримка дітей 5р.ж. із лексико-граматичними труднощами : навч.-метод. посіб. для роботи з дітьми із порушеннями мовлення. Луцьк, 2023. 204 с.
5. Васильєва Г. І. Позиції зарубіжних вчених впровадження інклюзивної освіти. *Методологія неперервної освіти та наукового дослідження : колективна монографія* / за ред. Н. М. Рідей, Е. В. Лузік. Київ: ТОВ ЦП «Компринт», 2020. С. 125-132.
6. Волинець Ю.О., Вертугіна В.М. Роль педагогічної практики у професійному становленні майбутніх фахівців закладів дошкільної освіти. *Молодий вчений*. 2020. №1. С.166-170.
7. Діти з особливими освітніми потребами у загальноосвітньому просторі : навчально-методичний посібник / за ред. Н. Ярмола, Л. Коваль-Бардаш, Н. Компанець, Н. Квітка, А. Лапін. Київ: ІСПП імені Миколи Ярмаченка НАПН України, 2020. 208 с.
8. Дошкільна освіта дітей з особливими потребами. Сайт МОН. URL: <https://mon.gov.ua/tag/doshkilna-osvita?&tag=doshkilna-osvita>
9. Захарова Л. Г. Роль інклюзивно-ресурсних центрів в реалізації корекційно-розвиткової складової інклюзивного навчання. *Інклюзивна освіта: ідея, стратегія, результат : матеріали I Всеукраїнської міждисциплінарної науково-практичної конференції (м. Тернопіль, 8 квітня 2021 р.)*. Тернопіль : ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2021. С. 75-79.

10. Інклюзивне навчання в закладі дошкільної освіти : навчально-методичний посібник / Т. В. Наумчук та ін.. Київ : Літера ЛТД, 2024.160 с.
11. Коваленко О.В. Мотиваційна готовність майбутніх вихователів дітей дошкільного віку до самореалізації у професійній діяльності: критерії та показники рівня. *«Актуальні проблеми психології»*: зб. наук праць Інституту психології ім. Г.С.Костюка НАПН України [гол. ред. С.Д.Максименко]. Харків: КЦ ФОП Іванової М.А., 2020. Том IV. Психологія розвитку дошкільника. Вип.16. С.102-117.
12. Компанець Н. М., Луценко І. В., Коваль Л. В. Організаційно-методичний супровід дитини з особливими освітніми потребами в умовах ДНЗ. Навчально-методичний посібник. Київ : Видавнича група «Атопол», 2018. 100 с.
13. Конвенція про права дитини. URL: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/995_021
14. Кудярска Т.Р. Інтерактивне навчання, освітні технології, інклюзивна освіта: стан, перспективи удосконалення. Педагогічний факультет; Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника. Івано-Франківськ: Видавець Кушнір Г.М., 2021. 184 с.
15. Лист МОН №6/679-24 «Про організацію освітнього процесу осіб з особливими освітніми потребами у 2024/2025 навчальному році»
[file:///C:/Users/Asus/Downloads/66d9777c4fa3c432196635%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/Asus/Downloads/66d9777c4fa3c432196635%20(1).pdf)
16. М'який перехід дитини з ООП із раннього втручання в садок: чому це важливо і як проводити. ГО «Смарт освіта» та сайт «Нова українська школа» за підтримки Міжнародного фонду «Відродження». URL: <https://nus.org.ua/articles/m-yakuj-perehid-dytyny-z-oo-p-iz-rannogo-vtruchannya-v-sadok-chomu-tse-vazhlyvo-i-yak-provodyty/> (дата звернення 10.10.2021).
17. Максименко Д. С. Ігри та ігрові завдання для дітей раннього віку з обмеженими можливостями здоров'я. *Практична психологія*. Київ : Центр учбової літератури, 2018. 120 с.
18. Матвеева Н., Матішак М., Дмитрів Р. Використання рухливих ігор у роботі з дітьми з особливими освітніми потребами дошкільного та молодшого шкільного віку. *Молодь і ринок*. № 7–8 (205–206). 2022. С.122-126.
19. Матвеева Н.О. До питання організації освітнього процесу дітей з особливими

освітніми потребами в умовах воєнного стану. *Вісник «Української асоціації корекційних педагогів» «Корекційна педагогіка»*. Київ, 2023, випуск 2, С. 29-33.

20. Матющенко І.М. Сучасні тенденції соціалізації дітей із тяжкими порушеннями мовлення. *Вісник «Української асоціації корекційних педагогів» «Корекційна педагогіка»*, Київ, 2023, випуск 1. С. 26-29.

21. Методичні рекомендації для інклюзивно ресурсних центрів щодо визначення категорій (типологій) освітніх труднощів у осіб з ООП та рівнів підтримки в освітньому процесі. Національна академія педагогічних наук України Інститут спеціальної педагогіки і психології ім. М. Ярмаченка НАПН України, 2021. 200 с.
<https://surl.li/ueiwdy>

22. Освітній портал України www.pedpresa.com

23. Портал освітян України «МЦФЕР:Освіта» www.pedrada.com.ua/

24. Порядок організації інклюзивного навчання у закладах дошкільної освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 10 квітня 2019 р. № 530.

25. Практика взаємодії з батьками дітей з особливими освітніми потребами в інклюзивному просторі: метод. посіб. / уклад. : О. В. Коган та ін. Лисичанськ : ТОВ «ФОКСПРИНТ», 2021. 80 с.

26. Рібцун Ю. В. Психолого-педагогічна підтримка дітей із заїканням в умовах війни: навч.-метод. посіб. К. : ІСПП, 2022. 24 с.

27. Синьов В. М., Шевченко В. М. Інтеграція дітей з особливими освітніми потребами в соціальне середовище в сучасних умовах. *Inclusion and Diversity*, 2024. № 3. С. 92-96.

28. Скрипник Т.В., Мартинчук О.В., Супрун Г.В., Криваковська Р.В. Особливості партнерства між фахівцями закладу освіти та батьками дитини з особливими освітніми потребами. *Наукові перспективи*. № 6 (24). 2022. С. 528-544.

29. Співпраця вчителя та асистента вчителя в інклюзивному освітньому середовищі (методичні рекомендації). Чернігів: ЧОППО, 2023. 66 с.

30. Чеботарьова О.В. Сонячні діти. Діти із синдромом Дауна. Харків : Видавництво «Ранок», ВГ «Кенгуру». 2019. 32 с. (Серія «Поради батькам і педагогам»).

31. Чупахіна С.В. Проектування віртуальної практичної підготовки (virtual

- practice) майбутніх педагогів в умовах змішаного навчання (blended learning). *Current trends and factors of the development of pedagogical and psychological sciences in Ukraine and EU countries: conference proceedings, September 25-26. Lublin: Izdevnieciba «Baltija Publishing», 2020. P.2. p.191-195.*
32. Швайка Л. Інклюзія в ЗДО : метод. посібн. Київ : Основа, 2019. 144 с. (Серія «ЗДО. Керівнику»).
33. Шевченко В. Включення дітей з особливими потребами в соціально-освітнє середовище. *Гірська школа Українських Карпат. № 19. 2018. С. 51-55.*
34. Як створити інклюзивне середовище у дитсадку. Портал освітян України «Педрада» URL : <https://www.pedrada.com.ua/article/2825-yak-stvoriti-nklyuzivne-seredovishche-u-ditsadku> (дата звернення 20.10.2021).
35. Ярмола Н. А. Діти дощу. Діти з розладами аутистичного спектра. Харків : Видавництво «Ранок», ВГ «Кенгуру». 2019. 32 с. (Серія «Поради батькам і педагогам»).

ЗРАЗКИ ОФОРМЛЕННЯ ДОКУМЕНТАЦІЇ ПРАКТИКИ

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Карпатський національний університет імені Василя Стефаника

Педагогічний факультет

Кафедра теорії та методики

дошкільної і спеціальної освіти

ДОКУМЕНТАЦІЯ
ПРО ПРОХОДЖЕННЯ ВИРОБНИЧОЇ ПРАКТИКИ
В ІНКЛЮЗИВНИХ ГРУПАХ ЗДО

здобувача (ки) IV курсу

групи ДО _____

СПЕЦІАЛЬНОСТІ А2 ДОШКІЛЬНА ОСВІТА

(прізвище ім'я по батькові)

База практики:

Терміни проходження практики:

Керівник-методист:

м. Івано-Франківськ

2025 рік

Зразок ведення щоденника (журналу)

Сторінка №1

**ЖУРНАЛ ЩОДЕННОГО ОБЛІКУ РОБОТИ
В ІНКЛЮЗИВНІЙ ГРУПІ ЗДО**

здобувача (ки) IV курсу групи ДО _____
СПЕЦІАЛЬНОСТІ А2 ДОШКІЛЬНА ОСВІТА

(прізвище ім'я по батькові)

ОРИЄНТОВНА СХЕМА

Дата	Кількість годин	Зміст роботи	Зміст діяльності	Індивідуальна робота	Рекомендації щодо діяльності дитини	Спостереження за дитиною упродовж дня

Ведемо за схемою Журналу щоденного обліку роботи групи з інклюзивним навчанням ЗДО – бази виробничої практики !!!

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

ДИРЕКТОР ЗДО: _____

ДО ЗАНЯТТЯ ДОПУСКАЮ:

ВИХОВАТЕЛЬ: _____

ВИХОВАТЕЛЬ-МЕТОДИСТ

ЗДО: _____

КОНСПЕКТ

ПРОВЕДЕННЯ ЗАЛІКОВОГО ЗАНЯТТЯ

3

в _____ інклюзивній групі ЗДО № _____ «
_____» здобувача (ки) IV курсу, групи ДО _____
спеціальності А2 Дошкільна освіта

(прізвище ім'я по батькові)

ОЦІНКА: _____

ВИХОВАТЕЛЬ: _____

ВИХОВАТЕЛЬ-МЕТОДИСТ

ЗДО: _____

ПРОТОКОЛ

ОБГОВОРЕННЯ ЗАЛІКОВОГО ЗАНЯТТЯ

здобувача (ки) IV курсу, групи ДО_____
спеціальності А2 Дошкільна освіта

(прізвище ім'я по батькові)

Від _____
(число, місяць, рік)

ПРИСУТНІ:

ВИХОВАТЕЛЬ:

АСИСТЕНТ ВИХОВАТЕЛЯ:

ВИХОВАТЕЛЬ-МЕТОДИСТ ЗДО:

КЕРІВНИК-МЕТОДИСТ:

СТУДЕНТИ-ПРАКТИКАНТИ:

ПОРЯДОК ДНЯ:
Обговорення залікового заняття

в групі дітей _____ року життя ЗДО № _____ « _____ »

СЛУХАЛИ:

а) самокритичний аналіз заняття студентом-практикантом;

б) висловилися:

в) оцінка заняття вихователем-методистом ЗДО

ПІДПИСИ:

Вихователь-методист ЗДО

Секретар

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
ДИРЕКТОР ЗДО:

ДО ЗАНЯТТЯ ДОПУСКАЮ:

ВИХОВАТЕЛЬ: _____
ВИХОВАТЕЛЬ-МЕТОДИСТ
ЗДО: _____

КОНСПЕКТ

ПРОВЕДЕННЯ ДИДАКТИЧНОЇ ГРИ
(ВПРАВИ) З ДИТИНОЮ З ООП
В ІНКЛЮЗИВНІЙ ГРУПІ ЗДО «___»
здобувача (ки) ІV курсу, групи ДО _____
спеціальності А2 Дошкільна освіта

(прізвище ім'я по батькові)

ОЦІНКА: _____
ВИХОВАТЕЛЬ: _____
ВИХОВАТЕЛЬ-МЕТОДИСТ
ЗДО: _____

ЗВІТ
ПРО ПРОХОДЖЕННЯ
ВИРОБНИЧНОЇ ПРАКТИКИ В
ІНКЛЮЗИВНИХ ГРУПАХ ЗДО
ЗДОБУВАЧА (КИ) IV КУРСУ, ГРУПИ ДО _____
СПЕЦІАЛЬНОСТІ А2 ДОШКІЛЬНА ОСВІТА

(прізвище ім'я по батькові)

1. Місце проходження практики (село, місто, заклад освіти, група дітей).
2. Яка освітня робота була проведена з дітьми з ООП (заняття, індивідуальні заняття, інші форми роботи згідно ІПР).
3. Яка конкретна допомога була надана вихователю, асистенту вихователя ЗДО?
4. Робота з батьками дитини з ООП.
5. Участь у педагогічній і методичній радах, засіданні команди психолого-педагогічного супроводу дитини з ООП.
6. Які труднощі зустрічалися під час проходження практики?
7. Загальне враження про педагогічну практику. Що цінного вона дала?
8. Побажання щодо подальшої організації практики і рекомендації щодо проходження практики в інклюзивних групах ЗДО.

Дата:

Підпис:

Звіт затверджує директор ЗДО

СХЕМА

написання психолого-педагогічної характеристики на дошкільника з ООП

1. Загальні відомості: прізвище, ім'я, по батькові, дата народження. Дата вступу в групу. Висновок ІРЦ. Частота і причини пропусків.

2. Заходи лікувально-корекційно-розвиткової роботи.

3. Особливості пізнавальної діяльності.

3.1. Увага. Швидкість, стійкість уваги, швидкість переключення з одного об'єкту на інший, частота відволікань на сторонні подразники.

3.2. Сприймання. Обсяг, темп сприймання, розуміння зв'язків і співвідношень між об'єктами, виділення суттєвих ознак предметів, розрізнення гометричних фігур, кольорів, матеріалу, величини. Класифікація предметів за формою, кольором, матеріалом, призначенням. Сприймання, малюнків. Вид сприймання (довільне, мимовільне).

3.3. Пам'ять. Об'єм, тривалість. Рухова, смоційно-образна, словесна, словесно-логічна пам'ять.

3.4. Мислення. Встановлення відмінності й подібності між предметами, виділення суттєвих ознак. Класифікація предметів. Наявність (відсутність) застрягання на незначних деталях. Послідовність міркувань (поспішність, розкиданість думок). Розуміння причинно-наслідкових зв'язків в літературних текстах, малюнках, явищах навколишнього життя. Види мислення (наочно-дійове, наочно-образне, логічне).

3.5. Мовлення (результати корекційної роботи). Об'єм словника, фонематичне сприймання, граматична будова мовлення, звуковимова, зв'язне мовлення, навички звукового аналізу і синтезу, знання букв, вміння читати.

4. Емоційно-вольова сфера. Домінуючий настрій, характер інтересів, наявність товариських та родинних почуттів, ставлення до невдач, зауважень.

5. Загальнонавчальні уміння і навички. Вміння слухати, виконувати словесні інструкції, працювати з роздатковим матеріалом. Швидкість засвоєння матеріалу, використання допомоги.

6. Особливості засвоєння окремих розділів програми закладу дошкільної освіти. Знання про навколишній світ. Математичні знання і вміння. Особливості робіт із зображувальної діяльності:

- володіння засобами малювання;
- володіння технічними прийомами малювання;
- використання кольору;

- особливості робіт із зображувальної діяльності:
- особливості виконання робіт.

7. Загальна і дрібна моторика (результати корекційної роботи). Розвиток основних рухів. Статична координація (вміння фіксувати потрібну позу). Динамічна координація рухів (чіткість, впевненість рухів під час бігу, стрибків, підскоків, марширування). Переключення рухів. Рухова активність, Якість рухів (напруженість, незграбність, спритність і т.д.). Наявність супутніх рухів, синкінезій. Залежність моторики від емоційних переживань. Постава. Сформованість дрібних рухів кисті й пальців рук. Виразність, емоційність міміки обличчя.

8. Стан ігрової діяльності. Вибір і використання іграшок. Рівень розвитку гри (безладні маніпуляції іграшкою, механічні повторення дій дорослого , гра з дорослим , продовження гри , розпочатої з дорослим, самостійна гра.) Яким іграм надає перевагу (рухливим, настільним, сюжетно-рольовим ,конструктивно - будівельним). Участь у колективних іграх. Виконує ведучі чи другорядні ролі. Виконання правил гри. Причини виникнення конфліктів, їх розв'язок. Які риси особистості проявляються в іграх.

9.Стан трудової діяльності. Самообслуговування. Виконання доручень, використання інвентарю, якість виконання завдань. Участь в колективних видах праці. Самооцінка трудових навиків, результатів діяльності. Ведучий мотив трудової діяльності. Працездатність.

10. Загальна характеристика особистості. Моральні якості, інтереси, самооцінка, риси характеру. темперамент, поведінка дитини вдома і в дошкільному закладі, взаємовідносини з дітьми і дорослими.

11. Вплив сім'ї на дитину.

12. Висновки.

Дата

Підпис

СХЕМА ПРОТОКОЛУ ПЕДАГОГІЧНОГО СПОСТЕРЕЖЕННЯ

Початок практики. Коментар	Досліджувані напрями	Кінець практики. Коментар
	<i>Адаптація дитини:</i>	
	проходить легко/гостро	
	як довго адаптувалася дитина	
	На кінець практики (завершена/незавершена (причини))	
	<i>Як дитина налагоджує контакт:</i>	
	з дорослими: легко/важко	
	з дітьми: легко/важко	
	Особливості взаємодії з дітьми:	
	у межах норми	
	конфліктує (часто/рідко)	
	приймає роль підлеглого	
	виявляє лідерські якості	
	уникає взаємодії	
	інше (вказати)	
	<i>Характер взаємодії:</i>	
	стійка/нестійка	
	скаржитья на дітей (так/ні)	
	ображається (як часто, на кого, причини)	
	нав'язливий (так/ні)	
	ділиться іграшками, речами (так/ні)	
	інше (вказати)	
	<i>Особливості взаємодії з дорослими:</i>	
	стійка продуктивна/непродуктивна	
	нестійка продуктивна/непродуктивна	
	охоче йде на заняття (так/ні)	
	охоче виконує завдання (так/ні)	
	негативізм	
	труднощі взаємодії(з ким, причини)	
	інше (вказати)	
	<i>Емоційне самопочуття в групі загалом:</i>	
	позитивне/негативне	
	домінувальний настрій	
	емоційні прихильності(до кого)	

	інше(вказати)	
	Загальні навчальні навички:	
	довільна научуваність: достатня/недостатня	
	побутова научуваність (особливості)	
	навчальна научуваність (особливості)	
	Пізнавальний інтерес:	
	високий/середній/низький	
	У яких сферах більш яскраво виражений	
	Діяльність:	
	продуктивна/малопродуктивна/ непродуктивна	
	самостійна/потребує супроводу(які сфери)	
	ініціативність/пасивність	
	інше (вказати)	
	Особливі інтереси, захоплення	
	Гра:	
	уміє грати/не вміє грати	
	переважає індивідуальна/парна/групова	
	ініціативність в іграх:	
	ініціює/другі ролі/пасивність/ізолюваність	
	особливості гри (опис):	
	• маніпулятивна	
	• наочно-дійова	
	• образна	
	• сюжетна/сюжетно-рольова	
	• використання предметів-замінників	
	Інше	
	Суспільно-корисні побутові навички (що вміє)	
	Гігієнічні навички (які наявні)	
	Самообслуговування (так, неповне, ні)	
	Опанування правилами перебування в групі:	
	приймає правила групи/не приймає	
	дотримання режимних моментів	
	усвідомлює/не усвідомлює	
	дотримується/не дотримується	
	Ставлення до участі в масових заходах:	
	позитивне/пасивне/негативне	
	Самопрезентація:	
	може/не може повідомити інформацію про себе: ім'я, стать, вік, що любить, інформація про сім'ю	
	може/не може виступати на публіці	
	інше (вказати)	

	<i>Потреба в близькому супроводі дорослого:</i>	
	потребує/не потребує	
	постійний/частковий (у яких сферах)	